Մուրացան

Նոյի ագռավը

Բ

Հետևյալ օրը, նախաճաշ անելուց հետո, դուրս եկանք տանից՝ գյուղն ու նրա շրջակաները դիտելու: Հարկ չկա ասել, որ ամենից առաջ այցելեցինք գյուղի եկեղեցին, որ գտնվում էր շինություններից դուրս, մի առանձնացած բլրակի լանջի վրա, որտեղից բացվում էր մեր առաջ թե գյուղի և թե շրջակաների տեսարանը: Եկեղեցին մի անպաճույճ շինություն էր՝ մամռապատ կտուրով և փայտե խարխուլ զանգակատնով: Տեսնելու արժանի ոչինչ չուներ յուր շուրջը, բացի փոքրիկ բանջարանոցը, որ գտնվում էր եկեղեցու առաջ և ոռոգվում բավական հորդ առվակով: Մեզ ուղեկցող հյուրընկալի ասելով այդ բանջարանոցը ծառայում էր տեղական քահանային և տալիս էր նրան ուտելու սոխ, կանաչեղեն, մի քանի տասնյակ վարունգ և ձմեռվա համար մի քանի հատ դդում:

Այս ջրով կարելի էր դրախտ ստեղծել այստեղ, իսկ ձեր քահանան միայն սոխով ու վարունգո՞վ է բավականանում, նկատեցի ես հյուրընկալիս:

Էդ ջրով, հրամանք ես, շատ բան կշինվեր ըստի, ամա ինչ արած, որ դերը (քահանան) էշխ (աշխույժ) չունի, պատասխանեց գյուղացին:

Դուք շինեցեք, վրա ընկավ ընկերս:

Մենք ի՞նչ շինենք:

Ծառեր տնկեցեք, վազեր շարեցեք, զբոսնելու ճանապարհ բացեք, եկեղեցին իո դերինը չէ՞:

Դերինը չի, գիդամ, ժողովրդինն ա, ամա որ դերը չթողնի, մենք ինչ կարանք անել:

Ինչպես թե չթողնի, ի՞նչ իրավունք ունի արգիլելու, բացականչեց Պետրոսը և տեսնելով, որ քահանան եկեղեցու կողմից իջնում է դեպի մեզ, ավելացրեց, սա՞ է ձեր քահանան, թող մի գա այստեղ, տես ինչպե՞ս եմ հանդիմանում:

Թո՛ղ, այ մարդ, ի՞նչ գործ ունիս, ի՞նչ հանդիմանության ժամանակ է. դեռ առաջ մի ծանոթացիր մարդուն, նկատեցի ես:

Ի՞նչ ծանոթություն, բան չունիս, պատասխանեց ընկերս և կռվելու պատրաստվող աքաղաղի նման հարձակողական դիրք բռնեց:

Թո՛ղ, քե մատաղ, խոսալ մի, դերն ինձանից կնեղանա, խնդրեց հյուրընկալը:

Բայց Պետրոսն արդեն մի քայլ առաջացել էր դեպի քահանան, որը մոտենում էր:

Սա տարիքով հիսունի մոտ, առողջակազմ, հաստամարմին, ալեխառն մորուքով և բարի դեմքով մի մարդ էր: Հագած էր սև մահուդից կարած մի պարեգոտ, որը հնությունից արդեն մաշվել, գունատվել էր: Ծածկած էր գառան մորթուց պատրաստված գլխարկ, ոտքերին ուներ քոշեր, իսկ ձեռքին՝ դեղնափայտի գավազան:

Միջանկյալ ասենք, որ տարիներ առաջ, քանի դեռ լուսավորության ճառագայթները այսքան չէին մոտեցել մեր եկեղեցու շեմքերին, հայ քահանան հայր էր համարվում ամեն մի հայ քրիստոնեի. նրանք միմյանց պատահելուց սիրով ողջունում էին իրար, առանց նայելու թե՝ ծանո՞թ են միմյանց, թե՝ ոչ: Այժմ, իհարկե, այդ գեղեցիկ և բուն քրիստոնեական սովորությունը մոռացության է տրված՝ իբրև անպետք հնություն: Քաղաքներում, մանավանդ, անհրաժեշտ է, որ այսինչ հային անպատճառ մի երկրորդը ծանոթացնե պաշտոնապես այնինչ քահանային, որպեսզի այնուհետև առաջինը բարեհաճե ողջունել վերջինին, երբ պատահե նրան ճանապարհին, կամ որևէ հասարակության մեջ:

Տեր Մակուչը (գյուղի քահանայի անունն էր) անծանոթ էր, իհարկե, քաղաքներում ընդունված այս սովորության, ուստի հեռվից տեսած լինելով մեզ, իբրև հայ քահանա, շտապել էր մեզ ողջունելու և, իբրև նորեկների, բարի գալուստ մաղթելու:

Այդ իմանալով՝ ես շտապեցի Պետրոսից առաջ անցնել և գլխարկս հանելով՝ «օրհնյա՛, տեր» ասել:

Աստված օրհնեսցե, բարի լինի գալներդ, պատասխանեց տեր հայրը և ձեռքը նախ ինձ, ապա՝ Պետրոսին տալով՝ ողջունեց մեզ սիրով և այնպիսի մտերմությամբ, որ կարծես թե հին բարեկամներ էինք:

Պետրոսը, որ անհամբերությամբ էր սպասում ողջույնի այս ծիսակատարության, հանկարծ, առանց որևէ առաջաբանի, հարցրեց.

Տեր հայր, ի՞նչ է նշանակում ավետարանի այս խոսքը՝ «դուք ոչ մտանէք և որոց մտանեն՝ չտայք թոյլ մտանել»:

Քահանան, որ այսպիսի անակնկալ հարցի չէր սպասում, նախ շփոթվեց, ապա ինքն իրան գալով՝ ժպտաց և մեղմով հարցրեց.

Ինչի՞ համար ես հարցնում:

Ինչպես թե՝ ինչի համար, քահանա ես, շատ անգամ ժողովրդի առաջ կարդում ես ավետարանի այդ խոսքերը, այժմ կամենում եմ իմանալ թե՝ հասկանո՞ւմ ես դրանց նշանակությունը, թե՞ ոչ:

Բաս, որ չհասկանանք, ո՞նց կարանք կարդալ, որդի, պատասխանեց տեր հայրը:

Դեհ, որ հասկանում ես, թարգմանիր տեսնեմ:

Ո՞նց թարգմանեմ, ավետարանը ըստի պտի, որ կարդամ, թարգմանեմ, առարկեց քահանան ժպտալով:

Այ, ես բերան ասում եմ, էլի՝ «դուք ոչ մտանէք և որոց մտանենն՝ չտայք թոյլ», դեհ, թարգմանիր:

Սաքի դու դրա միտքը իմանում չե՞ս:

Իմանում եմ:

Բա խի ես հարցնում:

Հարցնում եմ տեսնեմ՝ դու էլ իմանո՞ւմ ես, թե՞ ոչ:

Ա Մուքի (Միքայել), էս մեր Մինարանց Ակոբի տղան չի՞ դարձավ քահանան մեր հյուրընկալին:

Հա, ա դեր, Ակոբ աղի տղան ա, պատասխանեց գյուղացին:

Աստոծ պահի, լավ մեծացել ա, հորը քյոմակ կըլի (կօգնի), հարեց քահանան, աշխատելով այս միջանկյալ հաճոյախոսությամբ ազատվել Պետրոսի հետապնդությունից:

Բայց վերջինս անխիղճ պարտատիրոջ պես, տեր հոր օձիքը չթողեց:

Այդ իմացանք, տեր հայր, դու իմ հարցին պատասխանիր, կրկնեց նա, քահանայի թևից քաշելով:

Տեր հայրը կարծես բարկացավ և խոսակցի վրա մի քննական հայացք ձգելուց հետո դարձավ մեր հյուրընկալին:

Ա Մուք, ղոնաղդ (հյուրդ) կովարար մարդ ա ըևում (երևում):

Չէ, ա դեր, լավ տղա յա, ասենք մի քիչ հանաքչի ա, պատասխանեց գյուղացին, աշխատելով արդարացնել Պետրոսին:

Տո, տնածա՛կ, ըսենց հանաք կըլի՞. ինձ պատին դեմ ա արել թե՝ հենց դու ես որ պտի թարգմանես: Խի՞, ես Սողոմոն իմաստո՞ւնն եմ:

Մենք սկսանք ծիծաղել:

Այ, տեսնո՞ւմ ես, տեր հայր, եթե մի փոքր առաջ խոստովանեիր, թե չգիտես, այն ժամանակ ինքս կթարգմանեի, դարձավ Պետրոսը քահանային, այժմ բացատրեմ, լսիր. «դուք ոչ մտանէք և որոց մտանենն՝ չտայք թոյլ» կնշանակե թե՝ դուք չեք մտնում, և ովքեր էլ որ մտնում են, նրանց չեք թողնում...

Գիտում եմ, գիտում, ընդհատեց հանկարծ քահանան, չկամենալով, այսուամենայնիվ, բոլորովին տգետ երևալ մեր աչքում, Քրիստոս էդ խոսքերը մեր վարդապետներին ա ասում. յանի թե՝ (այսինքն) դուք ամուսնութենի մեջ չեք մտնում ու հով որ էլ ուզում ա մտնի, նրան թողում չեք:

Վա՛յ, տունդ չծակվի, տերտեր, բացականչեց Պետրոսը և բարձրաձայն ծիծաղեց, նրան հետևեցի և ես:

Խի՞ եք ծիծաղում, բա ըսե՞նց չի, հարցրեց քահանան մի առանձին հավակնությամբ:

ՉԷ, չէ, տեր հայր, մեջ մտա ես. Քրիստոս արքայության համար է խոսում, և դպիրներին ու փարիսեցիներին է ասում թե՝ դուք արքայություն չեք մտնում և ովքեր էլ որ կամենում են մտնել, թույլ չեք տալիս նրանց:

Դե, հեր օրհնած, ամուսնությունն էլ արքայության նման բան ա, ես ըսկի շատ չեմ յանդլիշ եկել (սխալվել), ժպտալով ասաց քահանան և ապա դառնալով Պետրոսին՝ հարցրեց.

Մի ասա տեսնեմ՝ ինձ խի՞ ես ըտենց հարցուփորձ անում:

Ա՛յ, թե ինչու: Մենք եկել ենք ձեր եկեղեցին այցելելու և տեսնում ենք սրա առաջ այս ողորմելի բանջարանոցը, որի մեջ միայն մի քանի ածուներ ունիս դու: Միևնույն ժամանակ այստեղ հոսում է այս հորդ առվակը, որից դու կարող էիր օգտվել և եկեղեցու առաջ, այս ահագին տարածության վրա ծառեր տնկել, զբոսարան շինել, իսկ այդ ծառերը օգուտ կբերեին թե քեզ, թե եկեղեցուն և թե ժողովրդին: Բայց դու չես արել, որովհետև, ինչպես Մուքին ասում է, էշխ չունիս: Հարցնում ենք սրան թե՝ ինչու դուք՝ գյուղացիներդ, չեք անում, պատասխանում է

թէ՝ «տեր հայրը չի թողիլ»: Ա՛յ, հենց դրա համար էլ կամեցա հասկացնել քեզ թե՝ Քրիստոսի այն խոսքը, որ ասում է՝ «դուք չեք մտնում և ովքեր էլ որ մտնում են, չեք թողնում», հենց ձեզ նման հովիվների համար է ասված:

Տեր Մակուչը մի դժգոհ հայացք ձգեց մեր հյուրընկալի վրա և ապա դառնալով Պետրոսին ասաց.

Հեր օրհնած, էս եղցումը (եկեղեցում), ինձանից առաջ, մինչև տասը, տասներկու քահանա ծառայել են, ծերացել ու մեռել: Դիփունանց գերեզմաններն էլ, հրես, ըստի, եղցու քամակին ա, ուզո՞ւմ եք, գնանք մի-մի շանց (ցույց) տամ: Ընդոնցից որն ա ըստի մի չոփ (ոստի կտոր) տնկել, որ ես տնկեմ:

Ներանք չեն արել, դու արա, դոԼ բարի օրինակ եղիր քեզանից հետո եկողներին:

Միթում էդ ի՞նչ օգուտ պտի բերի ինձ, յա (կամ), եղցուն:

Նախ այն, որ այս չոր գետինը կծածկվի ծառերով, իսկ ծառաստանը ավելի լավ է, քան թե չոր տափաստանը: Երկրորդ՝ եկեղեցու շրջապատի օդը ավելի մաքուր և առողջարար կլինի, իսկ տեսարանը՝ դյուրական. երրորդ՝ տնկածդ ծառերը պտուղ կբերեն, որից թե դու կօգտվես և թե եկեղեցին: Չորրորդ…

Դե, մի խրե (մի քիչ) սպասեիր, ընդհատեց քահանան Պետրոսին, և ապա կոթնելով գավազանի վրա, մի առանձին, հեղինակավոր եղանակով շարունակեց, որդի, գիտաս՝ ինչ կա, խոսիլը հեշտ ա, քանց անիլը: Մի բան պատմեմ՝ լսիր: Մի քսան օր սրանից առաջ մեր հաջորդը վանքն էր գնում, քաղաքից գալիս վեր գեղովն անցավ. շնորհակալ եմ, պատվեց, եկավ մեր տանը դինջացավ (հանգստացավ), հաց կերավ, վերջը ասաց.(«Տեր Մակուչ, գնանք մի ձեր եղցին տեսնենք» ծառա եմ, ասացի, հայր սուրբ, գնանք: Վեր կացանք եկանք: Քյոխվեն էլ մեզ հետ էր, սուդիան էլ, մի երկու էլ գեղի իշխան (առաջավոր) մարդիկ: Վարդապետը հենց որ եղցին մտավ, աչքերը մի դեսուդեն գցեց, ինքն իրան փնթփնթաց ու ասեց. «Տեր Մակուչ, էս խի՞ եղցին անզարդ ես պահում»: Ոնց եմ անզարդ պահում, հայր սուրբ, հարցրի ես. «Էնենց ես անզարդ պահում, ասեց, որ այ, էս սուրբ սկիհի տակը մի աբրեշում աղլուխ չես գցում. էս ավետարանը մի զառ շորում չես փաթաթում, էս ատենին կազմել չես տալիս, յա չէ էս ի՞նչ

պատկեր ա, որ դրել ես սեղանի վրա, ըսենց Քրիստոս կըլի՞, էս հու դուխաբոր մալական ա»: Ինչ մեղքս ծածկեմ, շատ նիկացա (վրդովվեցա), ամա ինչ կարի անիլ, իշխանավոր էր, ասում էր, պտի սուս կենայի: Վերջը երբ որ խոսքը կտրեց, ասեցի, Հայր սուրբ, ծառա եմ կարգիդ, իրավունք կտա՞ս, որ խոսեմ, հա՛, խոսիր, ասեց, թե քեզ արդարացնելու բան ունիս, ասա, էն ա ես էլ էս առակն ասեցի: Մին անգամ, հայր սուրբ, ասեցի, մոլլա Նասրեդինի կնիկը գնում ա շահին գանգատվում, թե շահն ապրած կենա, իմ մարդը ինձ կուշտ փորով հաց չի տալի, ինձ համար շոր չի առնում, այ, տեսնում ես, տկլոր եմ, ասում ա, էս եմ, էն եմ. կնիկը հո գիտաս, որ խրսիլը կցեց էլ տազ չի անիլ (չի լռիլ): Շահը բարկանում ա ու էն սհաթին ֆարրաշ ղրրկում, մոլլա Նասրեդինին բերել տալիս: Էյ, մոլլա, ասում ա, նե՞ յուչուն արվադնա խորակ ալմըրսան, հրամանքդ թուրքերեն գիտաս, խոսքն ընդհատելով հարցրեց քահանան Պետրոսին:

Ոչ, լավ չեմ հասկանում, պատասխանեց վերջինս:

Լավ, քեզ հայերեն կասեմ, ամա հայր սուրբին թուրքերեն պատմեցի. հա՛, ասում ա, ա՛յ մոլլա, խի կնկանդ հմար կերակուր չես առնում, որ մի կուշտ ուտի, խի նրա հմար մը քանի ձեռք շոր չես առնում, որ մինը մաշելուց մեկելը հագնի: Մոլլան պատասխանում ա, Շահն ապրած կենա, ասում ա, դրա հմար օխտը մանի (պատճառ) ունեմ: Ո՞րն ա օխտը մանին, մեկ-մեկ ասա, հրամայում ա շահը, առաջինն էն ա, ասում ա մոլլան, որ ջիբումս մի շահի փող չկա, երկրորդը… Մնացած վեց մանին գլխիդ տված, ասում ա շահը, կորի գնա : Հմի դուն ես, ասեցի, հայր սուրբ, ախր փող որ չկա, ես ո՞րդիան աբրեշում աղլուխ առնեմ, որդիան զառ ճոթ գտնեմ, ոնց դուխաբոր մալականը վեր ունեմ, տեղն օրինավոր Քրիստոս դնեմ: Խի՞, ասում ա հայր սուրբը, էսքան ժողովուրդ ունես, կարում չես մնին մի աղլուխ առնիլ տալ, մնին մի զառ ճոթ, յա խի՞ Վեղունց Սարգսի աղին գրում չես, հրեն Թիֆլիսս նստած ա, մին լավ Քրիստոս առնի ղրկի: Ասում եմ, հայր սուրբ, ծառա եմ քե, ախր «էն վաղ էր, որ էշը կաղ էր», հմի էլ ով ա տերտերի խոսքին մտիկ տալի, էլ որդիան ա հավատ մնացել, բարեպաշտութին մնացել, առաջ դրուստ ա, քահանաներն ին ժողովրդին պլոկում, ամա հմի ժողովուրդն ա քահանի վրեն ընկել՝ ուզում ա հագի փարաջեն հանի, յա չէ, գլխի գդակը թոցնի: Մի կտոր հացը որ ուտում են, հենց գիտում են թե՝ հարամ ա, տեղից վեր կացողը մեր գլխին ա բոմփում (խփում), էլ ասում չեն, թե ինչ ենք

տվել էս խեղճերին, որ էսքան պահանջում ենք: Հմի, ասում եմ, էս այամումը (ժամանակում), որ եղբայրն ուզում ա եղբորը խեղդի, որդին ուզում ա հորը ծախի, մարդ կարա՞ բարեգործութենի անուն տալ: Հայր սուրբը տեսավ, որ դրուստ եմ ասում, էն ա՝ սուս կացավ:

(Հմի դու ես, որդի, դարձավ քահանան Պետրոսին, ասում ես՝ ըստի բաղ շինի, բախչա շինի: Խոսք չունեմ, լավ, ես ասում, ապա պրտի էն էլ մտածես թե էս քյասիբ դերը ո՞րդիան ըտունք անի: Ախր ըստի հող փորիլու, ծառ տնկիլու, չափար (ցանկապակ) քաշիլու համար փո՞ղ ա հարկավոր, թե ոչ: Տա ես փող ո՞րդիան գտնեմ, փող որ ունենամ, խի դիենց դարտակ բաների կտամ, հրեն, այ, Խոչա Մարութը թումանին իրեք շահի շահ ա տալիս, ասում ա՝ ա՛ դեր, թե որ հարյուր մանեթ բերես, քեզ տարին տասնութ մանեթ շահ կտամ: Տասնութ մանեթը գիտաս, մի տուն քյուլփաթ (ընտանիք) կկառավարի, ամա հարյուր, մանեթն ինձ ով ա տվել:

Երեկ դու ինձ համբերություն էիր քարոզում, դարձավ ընկերս ինձ՝ ռուսերեն լեզվով, այժմ ասա, խնդրում եմ, ինչպես անեմ, որ չհայհոյեմ այս մարդուն:

Հայհոյել, ինչո՞ւ, հարցրի ես զարմանալով:

Ինչպես, թե ինչո՞ւ. մի՞թե քեզ չեն զայրացնում սրա առարկությունները:

Բնավ:

Եվ ոչ էլ այն որ սա տոչորվում է հարյուր ռուբլի ունենալու և այն շահեցնելու տենչով:

Եվ ոչ էլ այդ:

Դու ինձ վրդովում ես:

Եթե արդարությամբ մտածես, չես վրդովվիր: Քահանան մեղավոր չէ, որ տգետ է այդ աստիճան:

Բայց հո մեղավո՞ր է, որ տգետ լինելով՝ դիմել է քահանայության:

Ոչ էլ այդ դեպքումն է մեղավոր: Մարդուն հաց էր հարկավոր, և ահա այդ հացը ձեռք բերելու համար նա ընտրել է քահանայությունը:

Բայց ախր նա իրավունք չուներ:

Իրավունք ճանաչելու համար, մարդ, նախ և առաջ, տգետ չպետք է լինի: Միթե դու կարող ես իրավունքի տեսակետից մեղադրել քո եզին, եթե նա հարևանի բակում փափուկ խոտ տեսնելով մոտենա և ուտե: Այդ դեպքում հանցավորը ոչ թե եզը, այլ դու կլինիս, որ չես կապել անբանին, կամ թե քո հարևանը, որը չէ փակել յուր դուռը:

Այդ ասելովդ մենք ովքե՞ր ենք:

Դու եպիսկոպոսն ես, որ ձեռնադրել ես տեր Մակուչին, իսկ հարևանդ՝ ժողովուրդը, որ իրեն հանձնել է նրա ձեռքը:

Էդ խոմ ինձանից եք խոսում, յուր անունը լսելուն պես, մեջ մտավ քահանան, դե հայեվար խոսեցեք, ես էլ հասկանամ:

Այո՛, տեր հայր, քեզանից ենք խոսում, պատասխանեց Պետրոսը:

Բա ի՞նչ եք խոսում:

Ասում ենք՝ վա՛յ էն ժողովրդին, որի քահանան տեր Մակուչն է:

Խի եք ըդենց ասում, որդի, հարցրեց քահանան այնպիսի մի ճնշված ձայնով, որ ես խղճահարվեցա:

Որովհետև դու տգետ ես, պատասխանեց Պետրոսը կոշտ սառնասրտությամբ:

Այդ արդեն չափազանց է, պարոն, նկատեցի կամացուկ և միևնույն ժամանակ վրդովվելով:

Ընդհակառակը դեռ քիչ է, հարեց Պետրոսը և ապա դառնալով քահանային հարցրեց. Դու նեղանո՞ւմ ես, որ ես տգետ եմ ասում քեզ:

Խի եմ նեղանում, որդի, ջահել ես, ասում ես, որ ահիլ (հասակավոր) լինիս, կմտածես, թե էս մարդն ինչ մեղավոր ա, որ աստոծ սրան անուսում ա ստեղծել:

Ինչու, աստված ո՞րին է ուսումով ստեղծել:

Ոնց թե որին, այ մինը հենց քեզ, մինն էլ քո ընկերին, հրեն քաղաքն էլ լիքն ա ձեզ նմաններով:

Մենք էլ քեզ պես անուսում ենք ծնվել, բայց հետո մեծանալով, աշխատել ենք, չարչարվել և ուսում առել:

Խի՞ ես ըտենց ասում, Պետրե ջան, մեջ մտավ մեր հույրընկալը թե որ քու հերը. Ակոբ աղան չըլեր, դու ոնց կարիր հուսում առնիլ:

Այ, քու հորն օղորմի, ա Մուք, մի ըտենց խոսա է, տեսնում ես քու դերին նեղն են լծել, քաջալերեց քահանան գյուղացուն և ինքն էլ, կարծես, սիրտ առնելով… դարձավ Պետրոսին.

Հը՞ ըստուր ինչ պատասխան ունես, դե տուր:

Ի՞նչ պատասխան պիտի ունենամ: Իմ հայրը, իհարկե, վճարել է իմ ուսման վարձը, բայց ես էլ հո աշխատել ու չարչարվել եմ, օրերս պարապ չե՞մ անցրել:

Դե լավ, հմի լսիր: Քո հերը փող ա ունեցել, քեզ կարդացրել ա, բա իմ հերը, որ փող չուներ, որդիան կարդացներ: Ինքը մի խեղճ նախրապան ա լել. քարով, կարկուտով (մեծ դժվարությամբ) մի կտոր հաց ա ճարել, մեզ ուտացրել, մի գազ կտավ ա գտել, ծակել, մեր ճիտը գցել, վերջն էլ հանդումը շատ բաց պառկելուց, արևի ու անձրևի հետ կռվելուց ու հազար ու մի չարքաշութին անելուց հիվանդացել, մեռել ա ու մեզ էլ անտեր, անտիրական թողել: Աստոծ ա իմանում, թե մենք ու մեր խեղճ մերը ինչ օրեր ենք տեսել, ինչ նեղություններ ենք քաշել: Մեր ամեն մի թիքա հացը լեղի ու արտասուք ա լել: Դժար բան ա աղքատութինը, էն էլ գեղի միջումը, աստոծ ոչ շանց տա ձեզ... Հմի, ո՛րդի, ես որ էն խեղճ դրութենում էսքան էլ գրաճանաչ եմ դառել, գրել կարդալ եմ սովորել, քանի տարի վանքումը տիրացութին արել ու վերջը էս մենծ գեղի վրա քահանա դառել, էս քիչ բան ա: Թե որ մինը քեզ վրա խարջած փողն ինձ վրա խարջեր, ո՞վ

գիդա՝ հմի փիլիսովա կլեի դառած: Ամա դու, տեսնո՞ւմ ես, ըսկի մարիփաթին (քաղաքավարությամբ) խոսալն էլ չես սովորել: Կբաշխես, որ էս խոսքը երեսիդ ասում եմ. ամա ես քու հոր տեղն եմ. հախկ (իրավունք) ունեմ: Ընչի հմար եմ ասում, գիտա՞ս. այ, դու դարիբ (օտար) տղա ես, եկել ես մեր գեղը, ես էլ ըստեղի քահանան եմ. շնորհակալ եմ, մենծ ու պստիկ պատվում են: Բայց ես, ոնց որ Քրիստոս ասում ա, որ խոնարհեցցե զանձն, բարձրացցե, ես էլ խոնարհվեցի, եկա, որ բարի գալուստ ասեմ ձեզ, ու օրհնեմ, ամա դու իմ գեղականի առաջ ինձ անպատիվ արիր: Ասում ես՝ վայ էն գեղին, որ դու նրա քահանան ես, ասում ես՝ դու տգետ ես. քիչ ա մնում, որ ասես, թե հայվան ես: Ախր ըսենց չեն խոսիլ, որդի, աշխարհումը մինը տգետ կըլի, մինը՝ հուսումնական, մինը աղքատ կըլի, մինը՝ հարուստ, ամա, բոլորի աստծը մեկ ա. ոչ հարուստն ու հուսումնականը պիտի հմպարտանան, ոչ էլ տգետն ու աղքատը ոտի տակ ընկնեն: Ինչ մեղքս ծածկեմ, որդի, առաջ մի քիչ դարդ էի անում, որ Վեղունց Սարգսի խոսքին լսեցի ու որդիքս հուսման չղրկեցի: Ամա հմի փառք եմ տալիս աստծուն, որ ղրկել չեմ. չուն (որովհետև) տեսնում եմ, որ հուսումը մարդին հրեշտակ շինելու տեղ՝ սատանա ա շինում: Դե որ ըտենց ա, ախպեր, խի եմ հուսման ղրկում, որ վերջը փոշմանեմ:

Տեր հոր վերջին խոսքերը տպավորություն արին Պետրոսի վրա, և նա լռեց: Բայց ես քահանայի սիրտը ամոքելու համար, կամեցա խոսակցությունը մեղմով վերջավորել, ուստի հարցրի.

Դու, ուրեմն, որդինե՞ր ունիս:

Ոնց չէ, չորս հատ, պատասխանեց երեցը, կարծես, պարծենալով:

Հասակավո՞ր են նրանք:

Մենծը քսանութ տարեկան ա, մնացած երեքը մինը մնից երկու տարով պակաս են: Չորսն էլ աժդահա (հսկա) տղամարդիկ են: Երկուսին պսակել եմ. երկուսին էլ, թե որ աստոծ հաջողի, գյալաջաղ (գալ տարի) պիտի պսակեմ:

Չորսին էլ, ուրեմն, անուսում ես թողե՞լ:

Չէ, վանահոր մոտ քիչ ու միչ կարդացել են, ընենց որ իրանց բանը յոլա կտանեն:

Դու, ուրեմն, չէի՞ր կարող, գոնե, քաղաքի դպրանոցը ուղարկել նրանց, կրկին մեջ մտավ Պետրոսը և այս անգամ արդեն գրգռված:

Խի՞ չէի կարող:

Բա ինչո՞ւ չուղարկեցիր, մեղք չէ, որ չորս աժդահա տղամարդ, ինչպես որ դու ես անվանում նրանց, անուսում ես թողել:

Ընդուր որ… ամա չէ՛, ըտուր մասին էլ Վեղունց Սարգիսը կասի:

Տեր հայրը դիտմամբ խույս տվավ Պետրոսին պատասխանելուց, որպեսզի նորեն վեճի չբռնվի նրա հետ:

Ո՞վ է Վեղունց Սարգիսը, հարցրի ես:

Հրեն, ա՛յ, տունն ընդի ա, էն մենծ-մենծ չընարուցը տակին, ասաց քահանան, ցույց տալով գյուղի հարավակողմը, ուր մի ընդարձակ դարևանդի վրա բարձրանում էին մի խումբ գեղուշեղ սոսիներ:

Որդիքը քոնն են, ինչու դու չես բացատրում թե՝ ինչու ես նրանց անուսում թողել, հարցրեց Պետրոսը:

Որդիքն իմն են, ըտենց ա, ամա Սարգիսն էր սաբաբ (պատճառ), որ նրանց ուսման չղրկեցի: Այ, թե ուզում եք, գնացեք, հարցրեք: Նա խելոք մարդ ա, սուտ չի խոսիր Ղորդ ա, գեղացի ա, ամա հարիր քաղաքացու խելք ունի գլխումը: Հարցրեք, նա ամեն ինչ տեղն ու տեղը կասի ձեզ: Դեհ, շատ խոսեցի, որդիք, գլուխներդ ցավացրի, կբաշխեք, հմի ես գնամ, բարով եք եկել, բարով էլ գնաք...

Այս ասելով տեր հայրը ողջանեց մեզ վերջին անգամ և երեսը դարձնելով՝ ծանրաքայլ հեռացավ: